VANIERSEL LUCHTMAN ADVOCATEN

JURIDISCH UP TO DATE

Dit artikel is verschenen in en geschreven voor het tijdschrift Juridisch up to Date. Het artikel is met veel aandacht en zorgvuldigheid geschreven, maar bevat informatie van algemene aard. Juridisch advies is echter altijd maatwerk. Wint u dus altijd deskundig juridisch advies in. (Lees onze disclaimer).

Jutd 2016/0042 Zorgen om zorgplicht zorgbestuurders

Jutd 2016/0042 d.d. 01-04-2016

Auteur(s): mr. A.C. van Campen, Van Iersel Luchtman advocaten, 's-Hertogenbosch, mr. B.F. Louwerier, Van Iersel Luchtman advocaten, Breda.

Inleiding

Bestuurlijk handelen in de zorg brengt grote verantwoordelijkheid met zich mee. Tekortschieten door zorgbestuurders wordt daarbij getoetst aan de reguliere normen voor bestuurdersaansprakelijkheid, maar deze normen worden ingekleurd door zorgspecifieke regels. In de uitspraak van 10 juni 2015 van de rechtbank Noord-Nederland heeft de rechtbank geoordeeld dat de door zorginstelling Diogenes verleende zorg op diverse punten en in ernstige mate tekortschoot.[1] Naar het oordeel van de rechtbank valt de bestuurders van Diogenes hiervan een ernstig verwijt te maken. Dit leidt ook tot aansprakelijkheid van de bestuurders, zij het dat een eindvonnis afhankelijk is van de nog te bepalen omvang van het faillissementstekort en een mogelijke matiging door de rechtbank.

Feiten

Stichting Diogenes betrof een zorginstelling die ten doel had om mensen met een verstandelijke handicap huisvesting te bieden en hen te verzorgen. Het bestuur van de stichting werd gevormd door een echtpaar. Door de Stichting Diogenes werden op een vijftal locaties in Nederland vanaf 2001 mensen met een verstandelijke beperking gehuisvest. Vanaf 2009 is de juridische structuur aangepast door de oprichting van enkele vennootschappen naast de Stichting Diogenes. Ook van deze vennootschappen werd het (indirecte) bestuur gevormd door hetzelfde echtpaar. Deze vennootschappen en de Stichting Diogenes worden in het navolgende gemakshalve gezamenlijk aangeduid met: Diogenes.

In 2009 heeft een groep oud medewerkers van Diogenes in enkele brieven aan diverse instanties haar bezorgdheid geuit over de gang van zaken bij Diogenes. Deze bezorgdheid betrof onder meer het straffen en kleineren van bewoners, de medicatieverschaffing en het personeelsbeleid. In de daarop volgende maanden zijn diverse onderzoeken en inspecties uitgevoerd door onder meer de Arbeidsinspectie, de klachtencommissie Landbouw en Zorg en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Hieruit zijn verschillende tekortkomingen naar voren gekomen op het gebied van training van medewerkers en het beheer van persoonsgebonden budgetten, maar ook ter zake deskundigheid van personeel, continuïteit van zorg en veiligheid van cliënten. De Inspectie voor de Gezondheidszorg heeft daarbij geconstateerd dat de nodige twijfels bestaan over de veranderingsbereidheid van het bestuur. De klachtencommissie Landbouw en Zorg heeft in maart 2010 geoordeeld dat sprake was van een 'ernstige situatie met een structureel karakter'.

Door deze gebeurtenissen vertrokken er bewoners en bleef een nieuwe aanwas van cliënten uit. Uiteindelijk heeft dit geleid tot het terugtreden van het echtpaar als (uiteindelijk) bestuurders van Diogenes en vervolgens ook het faillissement van Diogenes bij vonnis van 11 mei 2010.

In de periode nadien heeft de curator onderzoek gedaan naar de oorzaken van het faillissement. Daarbij is hij tot het oordeel gekomen dat het bestuur zijn taak kennelijk onbehoorlijk heeft vervuld. Vervolgens is de curator een procedure gestart tegen beide echtelieden in hun hoedanigheid van (oud) bestuurders van Diogenes en daarbij hun hoofdelijke veroordeling gevorderd voor faillissementstekort. De curator heeft aan zijn vordering ten grondslag gelegd dat de beide bestuurders uit hoofde van art. 2:138 en 2:248 BW hun taak als bestuurders onbehoorlijk hebben vervuld en dat aannemelijk is dat dit een belangrijke oorzaak is van het faillissement. Subsidiair heeft de curator gesteld dat de bestuurders uit hoofde van het bepaalde in art. 2:9 BW hun taak onbehoorlijk hebben vervuld, waarvan hen een ernstig verwijt kan worden gemaakt.

Beide bestuurders hebben de vordering betwist en bovendien in vrijwaring de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekeraar opgeroepen.

Oordeel rechtbank Noord-Nederland

De rechtbank oordeelt dat de bestuurders hun taak kennelijk onbehoorlijk hebben vervuld en dat aannemelijk is dat dit een belangrijke oorzaak is van het faillissement van Diogenes. Daartoe overweegt dat Diogenes een hulpverlener is in de zin van art. 7:446 BW en een zorgaanbieder in de zin van de Kwaliteitswet zorginstellingen. Dit brengt met zich dat op Diogenes een bijzondere zorgplicht rustte, die op verscheidene punten herhaaldelijk is geschonden. Daarbij acht de rechtbank van belang dat het in casu de zorg betrof van een groep zeer kwetsbare personen die nagenoeg geheel afhankelijk waren van de zorg die door Diogenes werd verleend. Het tekortschieten in de zorg rekent de rechtbank het bestuur aan, nu sprake is van meerdere en ernstige tekortkomingen, terwijl het bestuur onvoldoende doeltreffende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen.

Vervolgens heeft de rechtbank zich de vraag gesteld of het handelen door het bestuur een vorm is van onbehoorlijk bestuur waar art. 2:248 BW op ziet. In de rechtspraktijk wordt dit artikel immers veelal ingeroepen in gevallen waarin bestuurders onverantwoorde beslissingen op financieel gebied hebben genomen. De rechtbank ziet in de kern evenwel geen verschil tussen dergelijke handelingen en onzorgvuldige, laakbare handelingen in de zorg: beide kunnen grote gevolgen hebben voor de vermogens- en liquiditeitspositie van de onderneming.

Naar het oordeel van de rechtbank hebben beide bestuurders door hun handelwijze het voorbestaan van de onderneming op het spel gezet en daardoor uiteindelijk ook schuldeisers benadeeld. Wel ziet de rechtbank aanleiding om het bedrag waarvoor de bestuurders aansprakelijk zullen zijn op grond van art. 2:248 lid 4 BW te matigen. Daartoe neemt de rechtbank onder meer in aanmerking dat de bestuurders niet moedwillig hebben aangestuurd op een faillissement en evenmin zich hebben schuldig gemaakt aan frauduleuze handelingen. Tevens acht de rechtbank aannemelijk dat door de negatieve publiciteit de financiële achteruitgang van de onderneming in een versnelling is gekomen. Hierdoor had het bestuur weinig tijd om het tij te keren. De rechtbank heeft vervolgens een comparitie gelast om de curator in staat te stellen om zich uit te laten over de omvang van het tekort in het faillissement. Tevens kunnen partijen bij die gelegenheid zich uitlaten over het voornemen van de rechtbank om gebruik te maken van haar bevoegdheid tot matiging van het schadebedrag.

Ter zake de vrijwaringsprocedure tegen de verzekeraar komt de rechtbank tot het oordeel dat de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering louter dekking biedt voor de bestuurdersaansprakelijkheid ter zake de Stichting Diogenes en niet voor de bestuurdersaansprakelijkheid ter zake de opgerichte vennootschappen. Van enige aanpassing van de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering ten tijde van de wijziging van de juridische structuur is immers niet gebleken.

Commentaar
De uitspraak van de rechtbank Midden Nederland past in een reeks van uitspraken in de laatste 10 jaar omtrent de aansprakelijkheid van bestuurders van zorginstellingen.[2] De risico's van zorgbestuurders op bestuurdersaansprakelijkheid lijken te zijn toegenomen. Dit soort vorderingen kunnen worden ingesteld door de zorginstelling zelf (meestal geïnitieerd door het opvolgende bestuur)[3], maar vaker betreft het een vordering die na faillissement door de curator wordt ingesteld namens de boedel. Ook in de onderhavige casus betreft het een dergelijke vordering. De curator heeft zijn vorderingen kunnen onderbouwen door te wijzen op diverse rapporten en inspecties van verscheidene instanties die zijn ingeschakeld naar aanleiding van enkele alarmerende brieven van oud-werknemers.

De rechtbank hanteert in haar oordeel de standaard norm van 'kennelijk onbehoorlijke taakvervulling'. Wel maakt zij duidelijk dat deze wordt ingekleurd door de zorgspecifieke regelgeving.[4] Hierdoor wordt duidelijk dat voor de zorgplicht van bestuurders in de zorg van groot belang is om te waarborgen dat aan de basisvoorwaarden voor het verlenen van goede zorg is voldaan. Ook wordt van hen verwacht dat zij bij misstanden overgaan tot het nemen van adequate maatregelen.

Tevens wordt duidelijk uit de uitspraak hoe groot de noodzaak is om polisvoorwaarden van (bestuurders)aansprakelijkheidsverzekeringen van tijd tot tijd tegen het licht te houden en up-to-date te brengen. Van de wijzigingen in de juridische structuur blijkt immers geen mededeling te zijn gedaan aan de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekeraar. Evenmin is verzocht om een uitbreiding van de dekking onder de polis. Het gevolg hiervan is dat louter voor de veroordeling van de uiteindelijke bestuurders van de failliete Stichting Diogenes dekking onder de polis hoeft te worden verleend.

Beide bestuurders kunnen slechts enige troost putten uit de overweging van de rechtbank dat zij voornemens is om te komen tot (enige) matiging van het bedrag waarvoor zij te zijner tijd aansprakelijk zijn.

NOOT 1 [terug]
JOR 2016/2 met nt. van Rive.

NOOT 2 [terug]
Zie uitspraken d.d. 27 juli 2006, Scheidsgerecht Gezondheidszorg, Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 2007/3 (Stichting De Bruggen/Glaser), Rechtbank Amsterdam 26 maart 2008, JOR 2008/126 (Hestia), Rechtbank Oost-Brabant 17 juli 2013, RO 2013, 73, Rechtbank Midden-Nederland 30 april 2014, JOR 2014/291 (Daidalos), Rechtbank Limburg 29 oktober 2014 (ELCI:NL:RBLIM:2014:9774) en Gerechtshof 's-Hertogenbosch 1 december 2015 (ELCI:NL:RBOBR:2013:4276) -Stichting Bureau Jeugdzorg-.

NOOT 3 [terug]

Bijv. de uitspraak d.d. 27 juli 2006, Scheidsgerecht Gezondheidszorg, Tijdschrift voor Gezondheidsrecht

NOOT 4 [terug]
2007/3 (Stichting De Bruggen/Glaser). Zie ook mr. S.L. Rive in de noot bij deze uitspraak in de JOR 2016/2.

© Euroforum Uitgeverij BV NL